

Q. K.
435,
51.

X 1880928

II m
916

DISPUTATIO. HISTORICO-PHILOLOGICA.
AUGUSTORUM.
AUGUSTARUMQVE.
CONSECRATIONEM.
EX. NUMMIS.

ILLUSTRATAM.

SISTENS.

QVAM.

INDULTU. AMPLISSIMÆ. FAC. PHILOS.

D. XXII. DEC. A. MDCXCIV.

ERUDITORUM. EXAMINI. EXPONENT.

M. IO. BURCHARD. MENCKENIUS.

LIPSIENSIS.

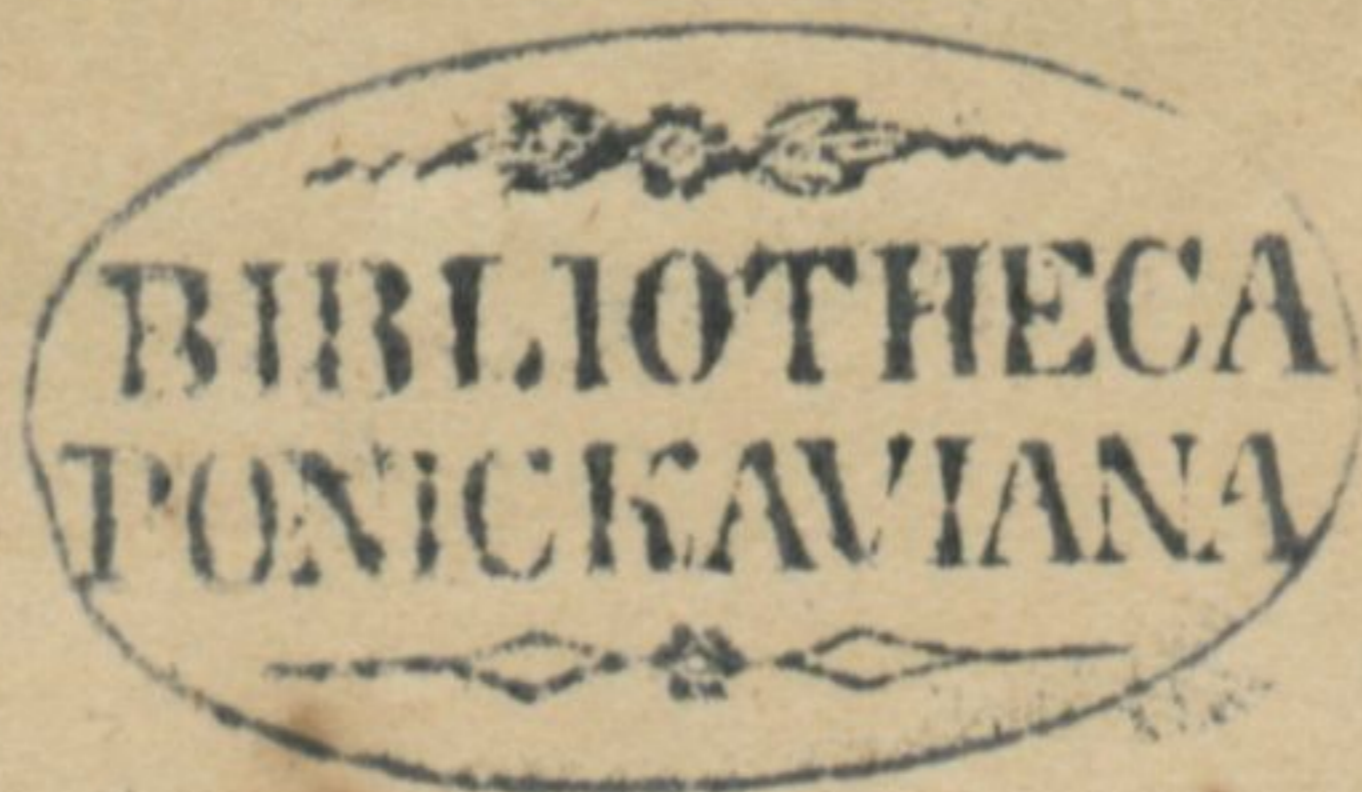
ET.

IO. CONSTANTINUS. STARCKE.

DÖBLENSIS.

LIPSIÆ.

LITERIS. CHRISTOPH. FLEISCHERI.



CELEBERRIMI. NOMINIS.
VIRO.
DOMINO.
FRIDERICO. BENEDICTO.
CARPZOVIO.
REIPUBLICÆ. LIPSIENSIS.
SENATORI. AC. ÆDILI. AMPLISSIMO.
POLYHISTORI. INSIGNI.
PATRONO. OMNI. CULTU. ET. OBSEŒVIO.
VENERANDO.

VIR CELEBERRIME.



I mihi etiam, quod alii facere consueverunt, causæ sunt enarrandæ, quæ, ut Celeberrimo Nomini Tuo tenues hasce inscriberem pagellas, permovere me potuerunt, eas quidem non est ut arcessam longius. Cum enim diversa tot eruditorum, quos suo Lipsia sinu fovet, virorum studia tacita mecum contemplatione perpenderem, inter eos, qui cum elegantioribus literis aliis rem etiam numariam in delitiis habent, primus animo occurristi, qui & insigni ejus notitia polles, & ornandæ promovendæque studio teneris incredibili: ut minime erraturum me confiderem, si Tuæ censuræ schediasma hoc meum subjicerem. Accedit, quod recenti me Tibi bene-

beneficio nuper obstrinxisti, dum exquisitis-
simis libris conatus hosce meos, ex numma-
riæ rei disciplina specimen studiorum meo-
rum quaecumq; edendi, benigne sublevasti.
Qua in re prædicanda omnino singularis
Tua dexteritas esset, dum non minori in-
communicandis aliorum usui, quam paran-
dis egregiis libris studio flagras; nisi ve-
rendum mihi esset, ne Bibliothecam Tuam
commendando detraxisse quicquam laudi-
bus Tuis longe majoribus viderer. Est e-
nim eruditio Tibi omni librorum penu longe
præstantior, quam tanto magis in Te mira-
ri omnes oportet, quanto plus operæ tempo-
risque commodis Reipublicæ concedendum
Tibi est, studiisque subtrahendum. Ast
quorsum me rapuit virtutis Tuæ encomium,
Gravissime Vir, qui omni laude dignus sed
omni majores? In eo eram, ut audaciæ meæ,
qua in Te compellando utor, causas Tibi de-
clararem, quarum eam, quæ prima atque in-
star

Star omnium est, pæne omiseram. Fecit enim singularis affectus Tuus, quem toties a multis annis expertus est dilectissimus Parens meus, ut eundem in filium quoque facile derivatum iri sperarem. Proinde ut sereno vultu accipias, quas Tibi consecro, de Romana Consecratione theses, & si Patrem amas, me quoque favore Tuo indignum ne judices, obnixè rogo: Deum veneratus, ut Te una cum Fratribus Magnificis, Ecclesiæ atque Reipublicæ Saluti natis, quam diutissime conservet.

CELEBERRIMI NOMINIS
TUI

Observantissimus

M. JOHANNES BURCHARDUS MENCKENIUS, O.F.

I.



II.



V.



VI.



IX.



X.



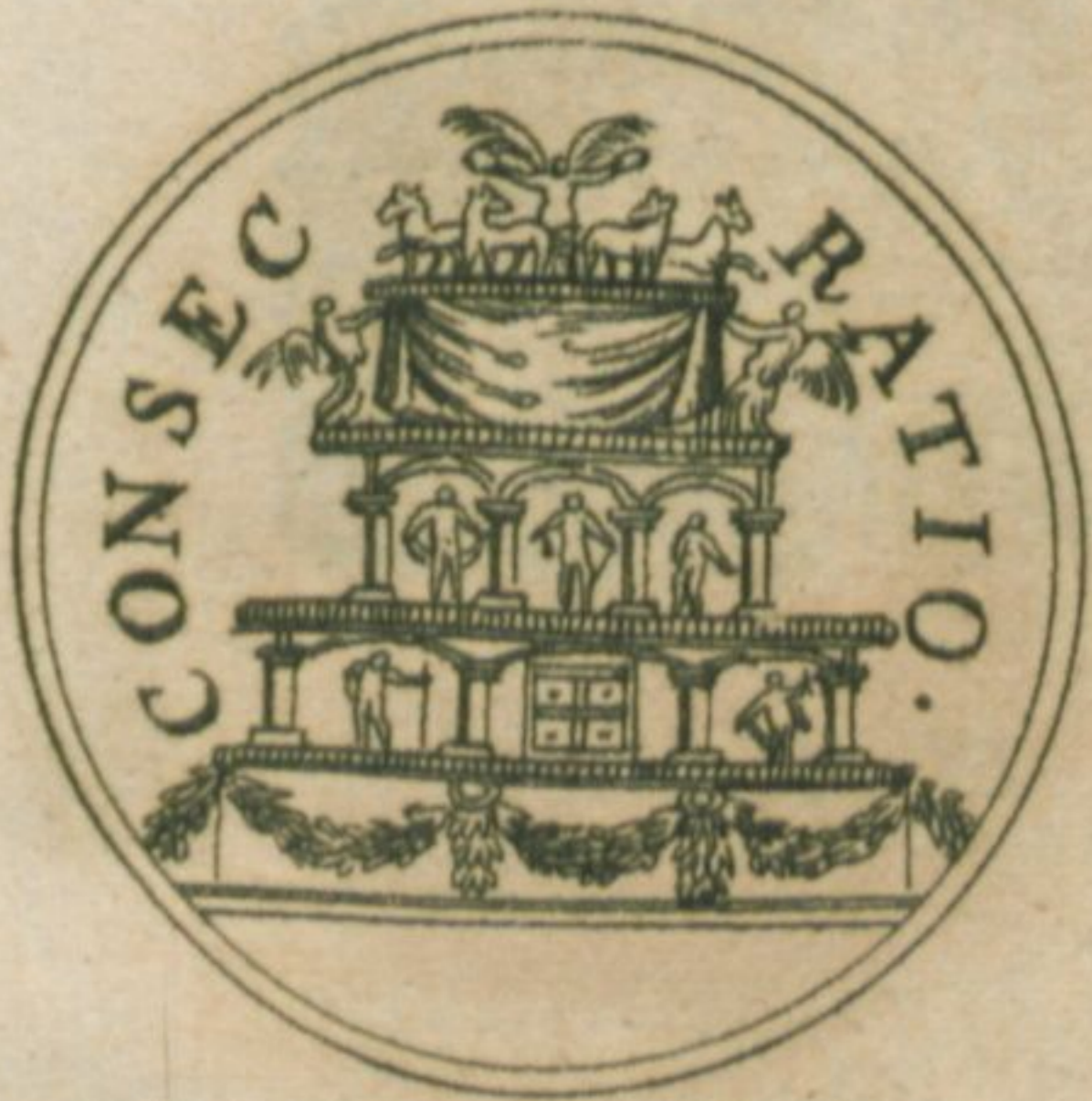
XIII.



XIII.



III.



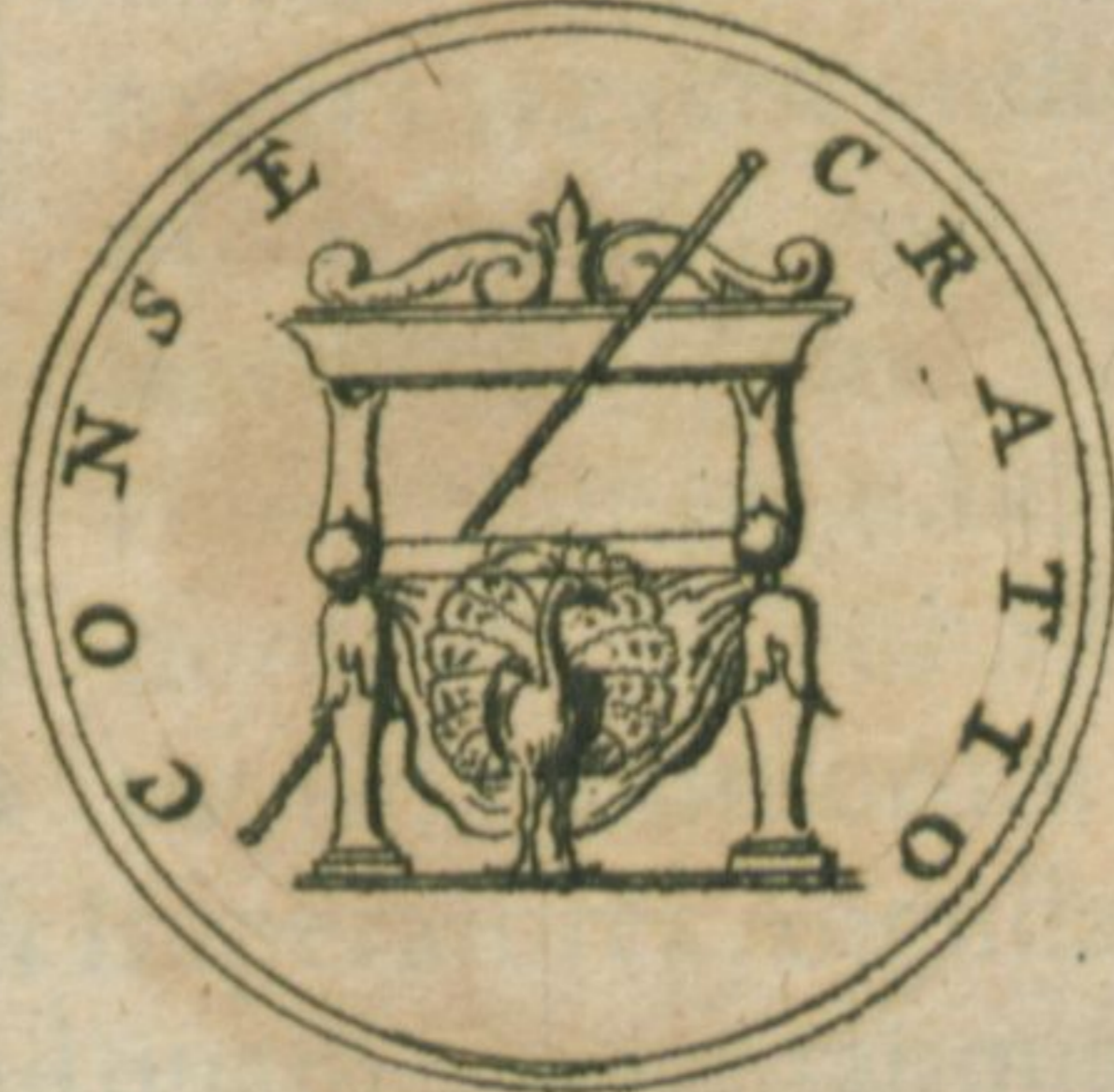
IV.



VII.



VIII.



XI.



XII.



XV.



XVI.

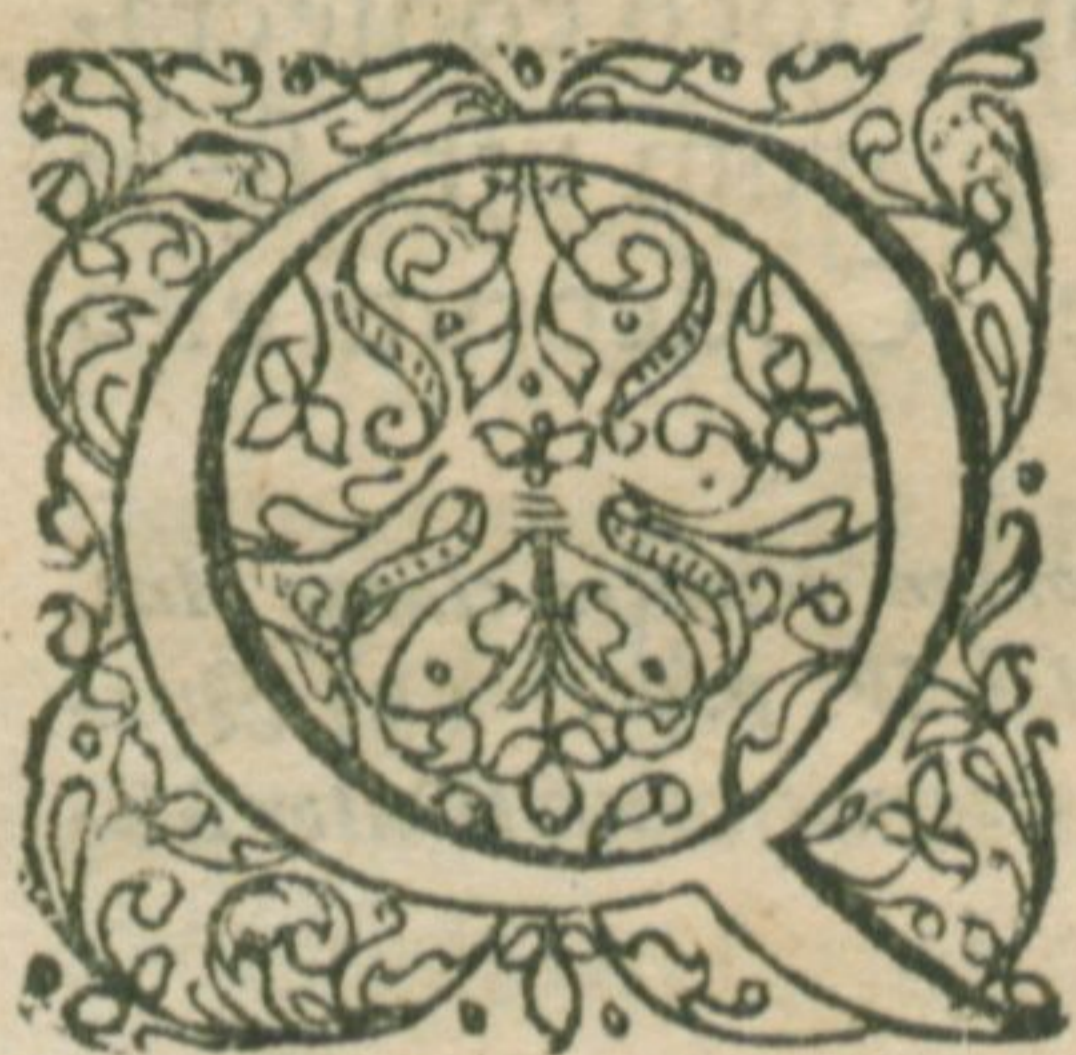






Α Γ Α Θ Η , Τ Υ Χ Η .

§. 1.



Vantum turpitudinis in urbem Romam invexerit anilis superstitio, nemo ignorat, nisi, qui ipsam non noverit Romam. Neque enim mirum, hanc (α) nihil non sub Deorum nomine coli voluisse, quam Deam tot (β) nummorum prædicant inscriptiones. Quare & Imperatores Augustæque nominis sui immortalitatem, ad quam omnes, tanquam ad metam, diverso licet itinere, contendebant, ficta quadam apotheosi conciliari posse sibi persvaserant.

(α) Ipsam enim monetam Deæ nomine ac habitu exornant nummi, quos collegit Marqu. Freherus de Re Monet. Vet. Rom. p. 19. (β) Hinc illæ inscriptiones: ΘΕΑ ΡΩΜΗ, ΘΕΟΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ, ap. Patinum in Thes. Numm. Mauroceni Cap. 12. it. ΙΕΡΟΣ ΔΗΜΟΣ, ap. Eund. in Numm. Imperat. Rom. p. 7.

§. 2.

Erat vero illa Apotheosis, de qua nos agere constituimus, (α) vana quædam gentium persvasio, ut deinceps in Deorum numero haberentur, peractaque cerimonia Divi vel Divæ vocarentur Augusti Augustæve. Hinc enim est, quod, sicut nummi loquuntur, SIDERIBUS RECEPTOS crederent; id quod in aliis CONSECRATIONIS, ÆTERNITATIS, PERPETUITATIS, ÆTER-

ÆTERNÆ & FELICIS MEMORIÆ vocabulis efferri videas. In quibus tamen observandum, ne nummos omnes hisce vocibus notatos ad apotheosin spectare existimemus, atque adeo illos etiam, qui ad Imperii æternitatem spectant, Augustorum consecrationibus annumeremus. Quandoquidem hæc à se invicem ex additis vocibus IMPERII, vel AUG. subjectaque imagine dignosci accurate possunt. Neque etiam hoc loco prætermittendum, in (β) nonnullis veterum nummis loco consecrationis legi vocem CONSACRATIO, quarum utra stylo Romanorum sit convenientior, nec ne, Criticorum esto iudicium.

(α) Quam definitionem nobis suppeditabit nummorum scientia clarus Ant. Augustinus Antiqu. Rom. in Numm. Vet. Dial. IV. p. 52. (β) Qualem Tetrici nummum delineat versatissimus Occonis commentator Medio-barbus Biragus Imp. Rom. Num. p. 400.

§. 3.

Quod ad originem hujus apotheoseos attinet, (α) nummi quidem luculenta dabunt illius testimonia. Qui enim Julii Cæsaris referunt consecrationem, quam omnium ille, quos Roma tulit, primus est adeptus, stella crinita seu cometa sunt insignes, quem tersissime depingit (β) Ovidius:

*Constitit alma Venus nulli cernenda, sui que
Cæsaris eripuit membris, nec in aëra solvi
Passa recentem animam, cœlestibus intulit astris.
Dumque tulit lucem capere atque ignescere sensit;
Emisitque sinu, simul evolat altius illa:
Flammiferumque trabens spatioso limite crinem
Stella micat.*

Namque non ore modo decernentium, ut (γ) Svetonius ait, sed & persuasione vulgi in Deorum numerum relatus est, quod post obitum ejus stella crinita per septem dies
appa-

apparuerit, quam omnes animam esse Cæsaris in cœlum recepti persuasum habebant. Unde manifesto sese prodit insignis error (δ) Statii Domitiano tribuentis, quod Julio incorrupti antiquitatis testes nummi vindicant. Ita vero ille de Domitiano:

Primus iter nostris ostendit in æthera Divis.

Post Julium Cæsarem ad idem honoris fastigium pervenire post fata Augustus alique Imperatores, (ε) etiam non relictis liberis mortui, ad usque Christianorum imperium in illam terrarum gentiumque Deam Romam. Utut dissimulandum non sit, etiam in Constantini M. nummo, quem tradit (ζ) Tristanus, quædam apotheoseos indicia, deprehendi, quæ tamen (η) Baronio non fictitiam quandam & hominum nixam arbitrio, sed veram illius & ab ipso Deo factam significare videntur consecrationem. Sicut & in (θ) nummo Constantii aquila ac Leo cum ÆTERNÆ MEMORIÆ inscriptione nullam in Christianis idololatriam arguunt. Post horum vero tempora vix reperias Augustalis apotheoseos reliquias, nisi forte (ι) Julianum à gentilibus illo honore fuisse mactatum fatendum sit.

(α) *Quales plurimos delineant Golzius Num. Jul. Cæs. & Æn. Vicus Comm. in Vet. Imp. Num. T. I. (β) Metamorph. XV. (γ) In Vita Julii Cæs. sub fin. (δ) L. I. Silv. C. 1. (ε) Refutatur enim a nummis Herodianus, qui L. IV. C. 2. superstitibus filiis mortuos hoc tantum honore affectos fuisse testatur. (ζ) Comm. Hist. T. III. p. 553. vid. FIG. XVI. (η) Annal. Eccl. T. III. p. 492. (θ) Patinus Num. Imp. Rom. p. 448. (ι) Sæpe enim sub Serapidis persona pictum vidimus, de quo infra,*

§. 4.

Neque vero Imperatores solum ac Augustæ, sed ipsorum etiam agnati tanto honore post mortem afficiebantur. Sic enim Vitellii, Trajani atque Hadriani parentes, licet privatos ac tenuis admodum fortis homines, consecratos fuisse testatur (α) Spanhemius, nummorum maxime testimoniis confirmatus. Idem honor filiis Impe-

ratorum contigit, qui antea e vivis exierant, quam imperii fascibus, quibus erant destinati, admoveri possent. Quorsum respexisse videtur (β) Hadrianus, cum Lucium Elium adoptasset, quem propter virium imbecillitatem, mox naturæ satisfacturum præviderat. Sibi enim Deum dicebat se comparasse, non filium. Domitiani certe filium (γ) Torrentius, Romulum Maxentii & Saloninum Valeriani (δ) Patinus Diis adscriptos e nummis dudum annotarunt. Quid? quod Antinous, quem flagitioso complectebatur amore Hadrianus, Deus tot (ε) nummorum dicitur suffragiis. Sed de illis hic velut ἐν παροῶν.

(α) In L. de Usu & Præst. Num. p. 651. (β) V. Joach. Oudaan Roomsche Mogent heyt pag. 42. (γ) In Comm. ad C. Svet. e nummis illustr. pag. 563. (δ) Imp. Rom. Num. pag 418 & 457. (ε) Hos præter Patinum in Thef. Mauroc. p. 59. & Vaillant in Num. Max. Mod. e mus. de Camps p. 19. fuse explicat Spanhemius L. c. p. 654. seqq.

§. 5.

Majorem tamen admirationem meretur illud, quod & indignis, & quos hostes censebant Reipubl. tantus post fata honos fuerit collatus, modo (α) OPTIMI PRINCIPIS nomen ferrent. Id enim perniciosissimi etiam tyranni vel arroganter adsciverant, vel vi Senatui extorserant. Quem metu potius, quam amore ductum Septimio Severo, viro crudeli atque barbaro, illud detulisse, facile crediderim. Siquidem & is tum (β) Optimi Principis, tum (γ) Divi titulum nummis testantibus consecutus est. Ipse (δ) Julius, quem malis artibus libertati publicæ insidiatum fuisse putabant, communi omnium consensu Divis accensebatur. Ad eundem honorem (ε) Claudius, monstrum illud hominis, quem nec ipsa satis elaboraverat natura, non secus, ac pestis illa Reipubl. (ζ) Caracalla pervenit. Huic enim, etsi uxorem e medio sustulerat, & contra patrem insurgere haud erubuerat, & fratrem Getam
mis-

missis sicariis interfecerat, licet in cives crudelis Bachique
 esset ut Veneris amans, nihil tamen obfuit, quo minus
 iisdem honoribus, quos etiam (η) vivo oblatos indolis
 suæ conscius recusaverat, dignissimus Macrino post mor-
 tem fuerit visus. Sæpe enim successores, ubi ipsorum
 auctoritate Imperator erat peremptus, ut (θ) cædis a se
 suspicionem amoverent, maxima cura, ut consecraretur
 antecessor, allaborarunt. Belle quippe hoc pacto cædem
 ut ipse (ι) Macrinus, sic dirus quoque dissimulabat (κ) Ca-
 racalla, de Geta, sit divus, inquiens, modo non sit vi-
 vus. Sed pæne Commodum omiseram, dignum conse-
 cratione, si Diis placet, Imperatorem. Siquidem & il-
 lum inter Divos retulit Severus, quasi hoc genere de
 Senatu se posset ulcisci, qui uno illum ore hostem appel-
 laverat post mortem. Quare nummos quidem in memo-
 riam hujus consecrationis conflatos, nullos vero literis
 S. C. notatos inveniri testis est (λ) Vaillantius. Neque
 quicquam illius Faustinae denegatum est uxori M. Aurelii,
 quæ & nulla virtute claruit, & impudiciæ fama vehe-
 menter laboravit. Pari modo Drusillam sororem incestu
 a se pollutam Deabus adscripsit Imperator Caligula.

(α) *Ut observat du Choul de la Relig. des Anc. Rom. p. 69.* (β) *Id. Ibid.* (γ) *Occo Numm. Imper. p. 279. ff.* (δ) *Vid. Patinum in Histor. Num. C. 22. p. 161.* (ε) *du Choul L. c. p. 70.* (ζ) *D. Spon Rech. Curieus. d' Antiq. p. 393.* (η) *Dei enim & Herculis nomina repudiavit, v. Spanh. de Usu Num. p. 98.* (θ) *In Marino notat Seguinus Sel. Numm. (ι) D. Spon. L. c. p. 392.* (κ) *Ex Spartiano Cluverus Hist. Univ. p. 514.* (λ) *Num. Imp. Rom. T. II. Edit. nov. pag. 190.* (μ) *Biaus Num. Imp. t. 49.* (ν) *Spanh. Les Césars de l'Empereur Julien p. 55.*

§. 6.

Advertendum est insuper, ne quis omnem apotheo-
 sin post mortem demum fuisse celebratam opinetur. Ete-
 nim si rogam vivo exstructum vivique imaginem μετὰ
 πολλῆς φαντασίας crematam fuisse negaveris, me consen-



tientem habes, si Dei etiam nomen ac honores divinos, in quibus consecrationis maxima vis est, a vivis fuisse alienos putas, omnino repugno. Fallitur enim (α) Tacitus, quando: Deum honor, ait, Principi non ante habetur, quam agere inter homines desierit. Imo vero & antedem divinos honores accepisse Augustos Augustasque nummi pariter testantur & historici, ut ut illi magis ad assentationem atque arrogantiam spectent. (β) Neroni certe vivo primum cognomen ΣΩΤΗΡ datum est, Diis alias & consecratis Imperatoribus sacrum: (γ) novoque ille exemplo radiatam coronam divinitatis notam vivus gestavit. Primus fuit (δ) Caligula, qui honores Jovi Olympico debitos vivus adhuc affectabat, cunctisque Græcorum statuis Romanam transvectis capita præscindi suumque in ipsorum locum substitui jubebat. Primus, dum viveret, Domitianus Deus ac Dominus vocari voluit. (ε) M. Aurelium Diis vita & morte fuisse conjunctum, e Capitolino diserte probat (ς) Spanhemius. Nec mirum in (η) Augusti nummis aras atque templa conspici, etiam non addito Divi nomine. Siquidem (θ) Horatius ita compellat Augustum:

*Præsenti tibi maturos largimur honores
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras.*

(ι) Oiselius etiam in Postumi, Philippi Junioris & Maxentii nummis ÆTERNITATEM ubi deprehendit, omisso Divi titulo, vivis illam dedisse Romanos concludit, aliis imprimis auctorum testimoniis persuasus. Unde non est, cur Ælianum sophisten rideat (κ) M. Vetranius, quod in Libello de instruendis aciebus, quem Adriano Imperatori inscripserat, δῖον illum appellaverat. Quandoquidem ipse mox (λ) Tertulliani inspergit testimonium sic dissentientis: Digne Imperatoribus defunctis honorem divinitatis dicatis, quibus & viventibus eum addicitis.

(α) In

(*) In fine L. XV. Annal. (β) Spanhem les Cæsares &c. p. 276. (γ) Vid. Act. Erud. Lips. a. 1694. Maj. p. 228. (δ) Ex Josepho probat Id. L. c. p. 54. (ε) Patinus Num Imp. p. 167. (ζ) L. c. pag. 281. (η) Nonnus in Golzii Aug. pag. 91. (θ) L. II. Ep. 1. (ι) In Comm. ad Numm. Sel. p. 511. ff. (κ) In Not. ad Tac. L. c. Ed. Amst. a. 1673. (λ) Apol. 13.

§. 7.

Cum vero hæc consecratio vel Romæ, vel in civitatibus aliis, sive solenni ritu, sive positis saltem publicis monumentis, statuis, aris, templis ipsisque nummis fuerit peracta, necesse est, ut videamus, penes quos Romæ fuerit consecrandi Principes potestas. Si nummos consulamus ob apotheosin cusos, in plurimis apparent literæ S. C. id est, Senatus Consulto, quæ Senatui hanc potestatem haud obscure videntur adsignare. Nisi forte in exsequendis Senatus decretis maximam partem successores, vel cum Augustæ essent consecrandæ, illarum mariti sibi vindicaverint. Præterquam enim quod rogam incendere (α) Herodiano dicitur Imperii successor, haud leve insuper indicium ejus rei produnt (β) utriusque facies in nummis simul conspicuæ, vel ubi in altera parte ex. gr. (γ) TIBERIUS, in altera voces DIVO AUGUSTO cum consecrationum symbolis adscriptæ sunt. Siquidem Augusto, ut confirmat (δ) Dio Cassius, illum honorem verbo quidem Senatus, re ipsa Tiberius ac Livia statuerunt. Quem sicut a Senatu contendebant Imperatores, velut (ε) Antoninus Pius cum Faustinae sacra fieri vellet; ita Imperatorum fuit, nummos ejus rei testes divulgare, postquam scilicet monetæ cudendæ jus primus sibi arrogaverat (ζ) Hadrianus, quod interjectis plus centum triginta annis Senatui reddidit Trajanus Decius.

(α) Hist. L. IV. C. 2. (β) Sic observat Nonnus in Numm. Jul. Cæs. a Golzio collectis p. 35. (γ) Id. in Num. Augusti pag. 95. (δ) Hist. Rom. L. LVI. (ε) Vaillant in Numm. Max. Mod. e Mus. de Camps. p. 35. (ζ) Id. L. c. p. 16. & 101.

§. 8.

(α) In

Inter hos tamen alios alia permovet ratio, ut in Deorum numerum adscitos vellent Augustos Augustasque. Imperatores, ut & ipsi, dum vivunt, Deorum habeantur filii, & post mortem tanto honore digni judicentur, Senatui, antecessores modo defunctos consecrandi, auctores existerunt. Neque enim sibi mediocrem accedere auctoritatem credebant, si Diis se genitos esse populo persuaserint. Unde est etiam, quod (α) Julius Veneris, (β) Augustus Apollinis, (γ) Domitianus Minervæ jactabat profapiam, ut alios taceam, qui Deos se habere parentes, non sine summa arrogantia conclamabant. Quorum & habitu eosdem in nummis aliisque monumentis simulabat callida Senatus Rom. assentatio. Idem enim Senatus bonos, ut in successoribus imitationis incitamentum accenderet, malos, ne horum petitioni, vel, si mavis, mandato deesset, magno molimine in Deorum cœtu collocabat. De civitatibus aliis quid dicam, quæ eadem consecrationis indicia in nummis reliquerunt? Sed in promptu causa est. Legitur enim in iisdem e. g. ΕΦΕΣΙΩΝ ΔΙΣ vel Γ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Propter (δ) Neocorias itaque ab Imperatoribus acceptas (quæ dignitas pro ludis & sacris faciendis erat instituta,) vel ob alia beneficia ut gratos se exhiberent, varia in honorem & apotheosin maxime Imperatorum cudi curarunt numismata.

(α) *Æn. Vicus in Comm. Num. Imp. Rom. T. I. p. 103.* (β) *Læb. Torrentius in Suet. Augustum.* (γ) *Vaillant Num. Max. Mod. e Mus. de Camps p. 12.* (δ) *Id. L. c. p. 61.*

Haftenus in evolvendis Apotheoseos descriptione, origine, synonymis, subjectis atque causis, quod Philosophi est, rite, ut opinor, peregrimus; nunc ipsius etiam symbola e nummis, qua par est, brevitate eruamus. Inde enim
tum

tum ipsius ritus conditio, tum varii veterum in servandis
hisce sacris fines liquido & vere ad oculum patefcent. Etsi
vero ex istis symbolis quædam aliis etiam rebus accommo-
dentur a veteribus, curabo tamen, ut vera consecrationis
signa nobis constent, omissis quidem illis nummis, qui li-
cet post mortem signati, ad virtutes, religionem, justitiam,
sapientiam &c. & bona alia, securitatem, abundantiam, fœ-
cunditatem spectant. Cumque, ubi de consecratione a-
gimus, etiam, quæ illam consequi audivimus, non sint præ-
termittenda, sua sponte nobis subnascitur quædam dicen-
dorum in duas classes divisio, quarum prima ipsius conse-
crationis, altera honorum inde exsurgentium symbola,
consecratorumque titulos curiosis animis exponet.

§. 10.

Aptissimum igitur consecrationis symbolum est ipse
rogus, (α) sic dictus, quod in illo Dii manes rogentur. Su-
persunt enim hodiernum in nummis exactissima rogi exem-
pla, in quibus & structuræ genus & ornamenta alia perspicere
accurate possunt, quæ perfunctorie tantum (β) Herodianus
atque (γ) Dio Cassius delinearunt. Tabulata singula, quo-
rum (δ) quatuor aliis, aliis (ε) quinque imponuntur, sunt
quodam a se discrimine distincta, ita quidem, ut secundum
primo, tertium secundo & sic deinceps usque ad summum
sit contractius. Supremum enim omnium est minimum,
ipsum lectum, in quo recondita erat cerea defuncti imago,
suo ambitu complectens; cujus in fine (ζ) faces nonnun-
quam ardentes porriguntur, quorum tamē loco aliquando
etiam (η) genios e ligno efformatos substitui videas. Quid
autem per currum cum (θ) bigis aut (ι) quadrigis in supre-
ma rogi parte conspicuum indicetur, haud facile divinave-
rim. Equidem (κ) Oiselius hoc modo currum inauratum
repræsentari autumat, quo Imperator aut Augusta veheba-

B

tur;

tur; ipsumque in omnibus nummis, ubi rogos exprimitur, conspici, tot reclamantibus nummorum picturis, audaciter pronuntiat. Præsto sunt enim nummi (λ) Faustinae Jun. & (μ) M. Aurelii, qui quatuor pueros in summa rogi parte ludentes exhibent, quibus illos indicari judico, quorum mentionem fecit (ν) Herodianus. Prostat & (ξ) Tetrici quidam nummus, in quo rogos & exsurgens supra rogam flamma, forte ut illum (erant enim omnes e ligno confecti,) in ipso consecrationis ritu flamma absumi significetur. Quamobrem currum & quadrigas pro indicanda animæ in cœlum transportatione in nummis depingi potius cum (θ) Occone crediderim. Tametsi qui in (π) Antonini Pii nummo occurrit currus palmis onustus, coronas tenente, qui insidet, aurigâ, vel triumphalem, vel certe circensem, de quo dicemus infra, referre mihi videatur.

(α) *Vaillant Num. Imp. Rom. T. II Ed. Nov. p. 176.* (β) *L. IV. c. 2.* (γ) *L. LVI.* (δ) *In Caracalla. Spon Rech. Cur. de l'Antiqu. p. 393.* (ϵ) *In Faustina Maj. Oiselius p. 504. & FIG. II.* (ζ) *In M. Aurelio Bicus Num. Imp. t. 47. & in Faustina Jun. Oiselius Num. Imp p. 503.* (η) *In Antonino Pio du Choul de la Religion p. 72. & FIG. III.* (θ) *In Faustina Sen. Oiselius l. c. p. 504. & FIG. II.* (ι) *In Valeriano Cesare Bicus L. c. tab. 60.* (κ) *Comm. in Sel. Num. 504.* (λ) *Occop. 210* (μ) *du Choul L. c. p. 72. & FIG. IV.* (ν) *L. IV. C. 2.* (ξ) *Tristan. Comm. Hist. Tom. III. p. 231.* (θ) *Num. Imp. p. 208.* (π) *Sicut depingitur a sepe laudato du Choul L. c. p. 72. & id. FIG. III.*

§. II.

Proxime huic haud immerito succedit aquila, quam bene ac sapienter Imperatores sibi pariter & imperio fecere propriam, ut divisi Cæsaris cum Jove imperii grande documentum esset. Eandem quippe avem ceu volatiliam reginam Jovi Deorum patri consecraverat superstitiosa antiquitas. Ex quo mirum nemini videatur, cur consecrationis notam velint nummi aquilam, quam
in

in ipso consecrationis ritu, simul ac ignem rogo supposuerant, ab (α) extremo rogi tabernaculo dimittebant, velut animam defuncti in cœlum devectoram. Hinc tot ejus tamque variæ in nummis memoriæ consecratorum, dicatis effigies. Nunc (β) expansis alis pedibusque distortis, nunc (γ) conversis ad cœlum oculis, nunc (δ) retro respiciens cernitur. Toti orbi, quasi prædæ, incubat in nummis quam plurimis: in aliis (ζ) aræ, sæpe & (η) templo, sæpissime (θ) cippo, (ι) fulmini aut scipioni insistit. Nonnunquam & (κ) coronas vel laureas in ore tinentem simulant nummi. Sicut nec desunt, in quibus vel duæ (λ) aquilæ ara interposita sunt conspicuæ, vel (μ) aquilæ ipsi junctus est Jupiter, aut (ν) superimposita consecrati facies, vel denique, quod communissimum, (ξ) dorso aquilino inhæret Imperator aut ejus potius anima, quam suis se oculis in cœlum ascendentem conspexisse (ο) jurabant in eam rem conducti. Qua occasione non possumus non monere lectorem, ne omnes nummos hac imagine pictos consecrationem indicare arbitretur. Exstat enim nummus Licinii Patris, in quo ipse in aquila residens, fulmenque, instar Jovis, dextra tenens conspicitur, quem secus edocti (π) a Patino ad militare quoddam facinus spectare nulli dubitamus. Quod si enim in istis nulla reperiantur vocabula, quæ ad consecrationem faciunt, procul etiam ab illa abesse concludimus.

(α) Dio L. LVI. (β) In Trebelliano Trifan T. III. p. 49. & Numeriano Bergerus Thef. Palat. p. 358. (γ) In L. Vero Occo p. 238. (δ) Id. in Valeriano pag 382. (ε) Imprimis Augusti; & Patinus Num. Imp. p. 53. (ζ) In M. Aurelio Occo p. 228. (η) In Romulo Maxentii F. Patinus L. c. p. 457. (θ) In M. Antonino Bieus Num. Imp. Rom. t. 47. (ι) Id. in Augusto t. 16. (κ) In Aurelio Occo p. 227. (λ) In Constantio Oiselius in Comm. ad Num. Sel. p. 516. (μ) In Nerone Patinus Num. Mauroceni p. 17. (ν) In Marino Occo p. 331. (ξ) In M. Antonino Bieus t. 47. vid FIG. V. (ο) Æn. Vicus Imag. Augustar. p. 44. (π) Num. Imp. Rom. p. 459.

Neque vero solis aquilam Imperatoribus tribuebant veteres, sicut aliqui non absque ratione crediderunt, verum & Augustabus, quarum alias consecrationi pavo, Junonis ales, ut Imperatorum Aquila Jovis, maxime familiaris est. Et quamvis (a) Vaillantius, vir in re nummaria, nulli secundus, aquilam tantum pro æternitatis symbolo, siquidem illa renovari dicatur, in Augustarum consecrationes transumi judicet, illud tamen, quod & illarum animæ non aliter ac Augustorum aquilis haud raro invecæ in (b) nummis conspiciantur, movit me, ut nonnullarum consecrationibus ipsas etiam pavonum loco aquilas adhibitas fuisse suspicarer. Sed nolim a tanti viri sententia discedere, quin potius pavonem Augustabus ad unam omnibus a consecrantibus fuisse datum certo certius confido. Id interim extra dubitationis aleam est positum, aquilam in Augustarum consecrationibus sæpissime, in Imperatorum vero nunquam pavonem occurrere. Sed hunc ut paulo accuratius in Augustarum nummis consideremus, superest. Quandoquidem vel (c) gradus apparet, vel (d) cauda expansa, vel (e) animas Augustarum eo devehens, unde credebantur ortæ. Modo & (f) solum, modo (g) additis septem planetis, aut (h) lectisternio & hasta in iisdem veterum monumentis contueri licet. Cumque jam ad Imperatricum in specie consecrationes sit perventum, prætermittendum est minime, quod in utriusque Faustinae nummis observant (i) eruditi. Victoriæ enim, quæ facem manu tenet, alis insidet Faustina non aliter, atque Augustum in cœlum evehit Dea Roma in (k) Achate Tiberiano, additâ insuper epigraphe: **ÆTERNITAS**, certissimo quippe consecrationis Faustiniæ indicio.

(a) *Num. Imp. Rom. P. II. ed. nov. p. 161.* (b) *Ut in Faustina Sen. Oiselius Num. Imp. p. 507. s. FIG. VI.* (c) *In eadem Occo p. 209.* (d) *In Mari-*

Mariniana Patinus Num. Imp. p. 408. (ε) In ejusdem nummi altera area Paulinam, in altera Faustina sic pingi refert Suaresius Diff. de Numism. pag. 25. & Faustina Jun. depingit Oiselius L. c. 6. FIG. VII. (ζ) Sicut in plerisque videmus. (η) In Faustina Vaillant L. c. T. I. p. 85. (θ) In eadem exhibent Num. Arscot. tab. 44. n. 13. & Faustina Minori Oiselius Comm. ad Num. Sel. p. 507. 6. FIG. VIII. (ι) Id. L. c. p. 509. & Spanhemius de Us. Num. Diff. IX. p. 859. 6. FIG. IX. (κ) Quem edidit le Roy. 6. Act. Erud. Lips. A. 1684. Mens. Jun. p. 255. ff.

§. 13.

Succedit his suo merito phœnix, qui velut cætera, quæ sequuntur, symbola Augustorum Augustarumque consecrationes notat promiscue, tametsi non nisi æternitatis lemma ferat, rarissimeque fato functis tribuatur. Refert tamen quosdam Trajani & Faustinae nummos illa pictura conspicuos eruditissima Gabr. Carola Patina in peculiari de phœnice (α) tractatu, unde plura licebit ejus rei testimonia haurire. Eadem propemodum elephantis est ratio, cui propter vitæ, ut credunt, longævitatē non nisi æternitatis nomen concedunt nummi ad apotheosin spectantes. In his enim vel (β) solos, vel imposito rectore, vel (δ) thensam videas trahentes, de quibus tamen infra agetur prolixius. Referrī huc etiam non inepte potest leo, addita, ÆTERNÆ MEMORIÆ, inscriptione, licet ille potius ad fortitudinem, quam consecrationem indicandam in divūm Imperatorum nummis exhibeatur. Siquidem (ε) clava etiam nonnunquam est addita, cum alias (ζ) solus incedat, aut (η) fulmen ore teneat. Rectius igitur consecrationis typum dicimus draconem, quem elephanti junctum in C. Julii nummo depingit (θ) Svaresius, quemque a Græcis in honorem consecrati Cæsaris expressum fuisse credimus, quod heroibus illi, (id est, Divis, ut postea intelligemus,) (η) consecraverant dracones, ac (κ) divinitatis aptissimum reputantes symbolum etiam *αγαθὸς δαίμονας* appellaverant. Un-

de est forte, quod in (λ) nummo, qui Faustinae consecrationem refert, duo dracones victoriae trahunt currum.

(α) *Ed. Rom.* p. 168. (β) *Patinus Num. Imp.* p. 444. in *Maximiano.* (γ) *In Philippo Sen. Vaillant Num. Imp.* P. II. p. 149. (δ) *In Faustina Sen. Id. L.c.* p. 80. (ϵ) *In Constantio Occo* p. 44. (ζ) *Id. in Claudio* pag. 403. (η) *Id. in Ant. Caracalla* p. 295. (θ) *In Diss. de Numism.* p. 28. (ι) *Id. Ibid. ex Plutarchi Cleomene.* (κ) *Conf. omnino Spanhemius de Usu Numism.* p. 188. seqq. (λ) *Vaillant in Numm. Max. Mod. de Camps.* p. 36.

§. 14.

Est etiam non inelegans consecrationis symbolum stellâ, vel, qui Julio Cæsari peculiaris fuit, cometa, quem & stellam crinitam vocant. Hujus enim in nummis ubi stellam tantum inveneris, ad consecrationem cave referas. Hanc enim vivo ad originem, quam jactabat, significandam Romani tribuebant. Siquidem (α) Æneæ atque Veneris, cujus hæc erat stella, sese ortum profapia contendebat. Illa vero, quam crinitam diximus, tribus velut radiis deorsum protenditur. Quod non in Julii solum, sed in quibusdam etiam (β) Augusti nummis, ceu ex eadem familia prodeuntis, observare licet, ita quidem, ut subjuncta huic stellæ lunæ falx aliaque ipsam Augusti consecrationem subindicare videantur. Eadem in (γ) nonnullis Julii nummis alteram faciem totam occupat, adeo, ut e sex seu octo, quibus distingvitur, radiis ille, qui sursum vergit, in flammæ speciem adsurgat. Sicut & in (δ) aliorum nummis septem stellæ cum media lunæ falce omnem replent superficiem. Neque enim rara est in his septem stellarum pictura, quas in aliis totidem planetas, in aliis, ut Caligula, totam familiam fato functam, in aliis denique Arctoon sidus designare, nos docuit supra laudatus (ϵ) Vaillant. Sed nihil hic moramur, quin ad solis potius ac lunæ in nummis imagines animi aciem convertimus. Ut autem taceam ipsam ÆTERNI-
TA-

TATEM AUG. altera manu solem, lunam altera præferre in Hadriani (ζ) nummo, celebratur vel maxime Trajani eximiæ molis (η) numisma, in quo egregie depicta videas duodecim signa & collustrantes illa in medio Zodiaci solis ac lunæ typos, sub Trajani & Plotinæ, quæ totum fere orbem regebant, personis pictos. Quod equidem cum DIVI ferat epigraphen, ad consecrationem referre haudquaquam ambigimus. Neque ingeniose minus in (θ) plurimis consecratorum nummis colla illorum, qui consecrantur, lunæ cinguntur semicirculo, ita, ut illius pars altera ad sinciput, altera convertatur ad occiput. Cæterum, qui ad Faustinae Sen. consecrationem spectant, nummi, modo (ι) unicam stellam, modo (κ) lunam cum septem stellis, aliquando & (λ) ipsam globo stellato inhærentem & Victoriolam ab Imperatore togato stante accipientem sistunt. Et quid mirum, (μ) Adrianum Divum Parentum Trajani & Plotinæ capitibus stellam imposuisse, si (ν) Cæsar etiam Augusti caput radiis coruscans inter duo sidera collocavit? Equidem quod ad coronam radiatam attinet, omittendum non est, eandem sæpe consecratis (siquidem ita Deos ornatos oportebat,) concessam fuisse in nummis. Quanquam Soli alias, & qui genus ab illo ducunt, frequentius accommodatur, velut in Golzii nummis observavit dudum (ξ) Nonnus, quo loco prioribus tantum Imperatoribus pro consecrationis symbolo, reliquis promiscue ad ornatum illas coronas fuisse datas, totque radiis, quot sunt Zodiaci signa, interstinctas confirmat.

(α) Vid. Nonnus ad Golzii Jul. Cæs. tab. V. p. 36. (β) Patinus in Num. Imp. p. 44. (γ) Nonnus Golz. Jul. pag. 50. & Aug. tab. 22. v. FIG. X. (δ) Ut in nummo Faustinae Jun. cui additæ sunt literæ S. C. vel CONSECRATIO ap. Bæum Num. Imp. t. 40. (ε) Num. Imp. Rom. T. II. Edit. nov. p. 56. (ζ) Suares. Diss. de Num. p. 24. (η) Patinus Num. Maur. voceni pag. 49. (θ) Quod observavit Suaresius L. c. p. 27. (ι) Occo p. 209.

p. 209. (κ) Id. p. 208. (λ) Id. p. 210. (μ) Jac. Strada in Epitome
Thes. Ant. p. 73. (ν) Begerus Thes. Palat. p. 295. (ξ) In Julio
Cæs. p. 36. & Augusto p. 48.

§. 15.

De reliquis nunc ipsius consecrationis indiciis ut breviter agamus, instituti nostri ratio suadet. Velum certe ut in Diis divinitatis, sic (α) consecrationis in hominibus certissimum habetur indicium. Unde non est, ut aliunde illud consecratorum ornamentum, quam ab ipsis Diis petendum esse existimemus, quicquid interim Baronius de more Romanorum, velato capite adorandi numen, vel de velo, quod æternitati vel nocti etiam tribuunt hieroglyphicorum periti, observet. Nec exempla multo negotio compilare opus est. Ipse enim Julius Cæsar, ut alios nunc omittam, quoties apparet velo tectus, quod ad pontificatum ejus minime referendum esse censet (γ) Harduinus? Pari modo comparatum est cum fulmine, quod alias (δ) providentiæ Deorum & ipsi maxime Jovi sacrum est: at successu temporum cum aquila illius in Imperatorum inde potestatem transisse videtur. Horum enim consecrationes vel ipsum (ε) Jovis fulmen, vel (ζ) fulmen alatum, sive liberum denique, sive (η) cippis, (θ) more Deorum, impositum referre videas. Nec alia ratio est, quod (ι) hastam puram Cæsaribus pariter consecratis ac Deorum simulacris sacram volunt nummi, quam ipso etiam (κ) Justino teste, prima ætas pro Diis coluit. Sic stolas quoque Augustarum inter Deas relatarum esse symbolum, summa fide adstruit (λ) Æn. Vicus. Laurea denique, quam primo loco nominare debebam, quæque Diis (μ) ob divinam virtutem consecratur, apprime etiam Consecrationem notat. Atque illa quidem (ν) totum sæpe nummum simulque inscriptionem DIVI cingit, sæpe & (ξ) circa caput consecrati sic inflectitur, ut superius in laureolam desinat, quæ & sæpe

pe

pe (o) sola in apice capitis describitur. Aliis (π) frons coronatur Laurea, non aliter, atque in Julio apparet, cujus tamen fertum non ad consecrationem, sed ad (ρ) morem, quo calvitium isto ornamento tegere consueverat, pertinere accepimus. Neque tamen dubitamus, quin ad consecrationem spectet ille Augusti nummus, in quo ipsi Laurea ab alio imponitur, cujus quidem picturae sensum prorsus se ignorare fatetur perspicacissimus caetera (σ) Patinus. Bene enim intellexisset, modo Postumi nummum a (τ) Biaeo vulgatum recto oculo considerasset; siquidem is eandem tenet imaginem, addita quidem inscriptione AETERNITAS AUG.

(α) *Harduinus Num. Ant. p. 441.* (β) *Annal. Eccl. T. III. p. 492.* (γ) *Lib. cit. p. 441.* (δ) *Svaresf. Diff. de Num. p. 24.* (ϵ) *Occo in Augusto p. 44. conf. FIG. V.* (ζ) *Id. Ibid.* (η) *Id. p. 45.* (θ) *Siquidem Deorum aequae ac consecratorum effigies cippis imponebantur. v. Patin. Num. Imper. p. 95.* (ι) *Svaresf. l. c. p. 27.* (κ) *Lib. 50.* (λ) *Imag. Augustar. p. 50.* (μ) *Meursius Arbor. Sacr. L. I. C. 4.* (ν) *Golzium in Augusto t. 22.* (ξ) *In Faustina Sen. Patinus Num. Imp. pag. 232. v. FIG. I.* (\omicron) *In Eadem Biaeo Num. Imp. t. 44.* (π) *In Vespasiano Occo p. 117.* (ρ) *Svetonius C. XLV.* (σ) *Num. Imp. p. 54.* (τ) *Num. Imp. t. LXI, vid. FIG. XI.*

§. 16.

Expositis itaque ipsius Consecrationis symbolis, honores etiam, qui illam consequi siveverant, divinos, quae par est, brevitate describemus. Quod equidem dum paramus, pro Diis primo ut habitos fuisse demonstremus necesse est. Et quamvis vivos etiam nonnunquam Deorum imagine pictos fuisse non dissimulandum sit, (sic enim sub solis & lunae imagine, dum viverent, simulabantur (α) Nero & Octavia, (β) Aurelianus & Severina, neque minus (γ) Alexander Severus & Mamae mater,) operam tamen adhibebimus, ut ea hic exempla proferamus, quae consecratorum divinum habitum ante oculos ponent.

C

Maxi-

Maxime vero sub (δ) illius DEI habitu post mortem pin-
gebantur, cui in vita erant peculiariter addicti. Sic
enim Serapidis atque Isidis cultum post mortem ab
Ægyptiis impetrarunt (ϵ) Julianus & Helena. Ipse (ζ) Ju-
lius & Dei fert inscriptionem & Jovis ornatum superadditâ
aquilâ, sicut (η) Augustus multis in nummis personam
Apollinis rupi insidentis. Nec desunt (θ) Tiberii nummi,
in quibus & ipse fulmen manu tenet, tanquam cœlum
cum Jove regens. Sed frequentius sub Dearum imagine
in nummis colebantur Augustæ consecratæ, quas ipsi Im-
peratores ex aliarum Dearum cognomine appellare cœpe-
runt. Sic enim notavit nuperrime in novissimo tract.
Vaillantius (ι) eo loco, quo Divam Faustina Sen. Ce-
reris imagine pictam, addita in altera parte cum incensa
lampade Daducha, illius sacerdote, eleganti satis num-
mo repræsentat. Eandem sub VENERIS AUGUSTÆ
specie (κ) Begerus, sub Cybeles in templo sedentis figura
sistit (λ) Spanhemius, addita epigraphe: MATRI DEUM
SALUTARI. Cæterum Liviam seu Juliam, quam Clau-
dius inter Divas referri curaverat, (μ) Jac. de Wilde Ju-
nonis habitu consecratam, (ν) Æn. Vicus pro Dea Salute
cultam fuisse testatur. Ut adeo liceat nobis iudice expe-
rientia concludere, eandem personam etiam diversa sub
specie fuisse cultam. Nihil addam de nummis aliis, in
quibus Augusti Augustæve, sive stantes, sive sedentes Deo-
rum Dearumque habitu post consecrationem induti ap-
parent. Hic enim pateram, hastam, spicas, facem te-
nentes, modo laureato, modo velato capite videas.

(α) Patinus Num. Imp. pag. 114. (β) Id. L. c. pag. 433. (γ) Vaillant. Sel.
Num. in ære Max. Mod. pag. 82. (δ) Svaresf. Diss. de Num. pag. 23.
(ϵ) Patinus L. c. pag. 481. (ζ) Spanhem les Césars, &c. pag. 34.
(η) Nonnus ad Golzii Aug. p. 91. (θ) Vaillant L. c. p. 6. (ι) L. c.
pag. 29. (κ) Thes. Palat. p. 311. (λ) Lib. cit. p. 215. (μ) Sel.
Num. Ant. p. 116. (ν) Imag. August. p. 52.

§. 17.

Ut itaque Deorum nominibus, sic & reliquo cultu divino affici consecratos Romanorum voluit superstitione. Si nummos consulamus, Tempora sese nobis offerunt, quibus vel (α) ÆTERNITAS AUG. vel (β) ÆTERNITATIS AUGUSTÆ CUSTOS, vel (γ) ÆDIS DEDICATIO, vel ipsum denique inscriptum est vocabulum (δ) ΣΕΒΑΣΤΟΝ. In his modo structuræ eminent artificium, modo (ϵ) ipse cernitur consecratus in medio consistens, aut (ζ) ignis supra tectum templi exurgens. Neque vero hic sicco pede prætereundum est, non nova tantum in honorem consecratorum tempora fuisse exstructa, sed ipsa etiam Augustorum palatia insigni quadam metamorphosi in tempora haud raro transiisse. Ipsa certe (η) Nolæ domus, in qua decesserat Augustus, ipsius consecrationi non secus, ac (θ) Domitiani, in qua natus erat, ÆTERNITATI FLAVIORUM est dicata. Sed non satis erat tempora exstruxisse, consecrationis testimonia, id unum ad divinos honores properantibus supererat, ut sacra ipsis quoque thure fierent & sanguine. Hinc tot aræ CONSECRATIONIS lemmate superbientes, (ι) flammâ impositâ, conclusis vel (κ) apertis januis, quandoque & (λ) victoriis ornatae. Hinc in Faustinae (μ) nummo Dea sacrificans cum titulo CONSECratio; in (ν) Augusti nummis nunc agnus & vitulus, nunc (ξ) bos procumbens, quasi victimario ferienti collum præberet. Hinc in (\omicron) Caji nummis, quos Tiberio consecraverat, tres personæ cum Jove ad sacrificium paratae; prorsus ut mirum non sit, cur bos in Antinoi nummo certissimum apotheotheos sit indicium, id quod observavit haud ita pridem (π) Harduinus. Hinc & virgines (ρ) Juliae ceu Vestæ æternum foventes ignem; hinc illæ ab Alexandro Sev. institutæ

(σ) puellæ Mamæanæ ; hinc pueri puellæque , quas alimentarias sibi voluit per testamentum (τ) Sabina : hinc denique famosissimæ puellæ Faustinianæ , quas in honorem Faustinae ab Antonino Pio fuisse institutas , plurimi loquuntur (υ) nummi . Tantus enim fuit hic cultus , ut ipsæ nonnunquam Augustæ sacerdotium maritis consecratis debitum subirent ; id quod de (φ) Antonia Drusi conjugē nummi testantur & auctores . Ipsa quippe post mariti mortem secundas nuptias aspernata , SACERDOS DIVI AUGUSTI facta est . Præterea etiam columnis , qualem (χ) DIVO PIO scil. Antonino , ac statuis , quales (ψ) Augusto atque Liviæ in honorem , servis vero & miseris in asyllum positas fuisse novimus , consecratos ornarunt Veteres . Quorsum & fellas haud immerito referendas esse ducimus . Siquidem , (ω) Dione teste , fellæ Imperatoribus post mortem ponebantur cum corona . Quem sane morem ad consecrationem spectare , luculenter equidem (αα) Severi quidam nummus confitetur , in quo apparet fella , superimpositâ coronâ & inscriptione CONSECRATIO . Eandem (ββ) Faustinae nummus refert , ita , ut simul cum insidente Faustina a duobus puellis efferatur in altum , ac si cœlum ipsum peteret . Dicerem hic de clypeis , qualem (γγ) Claudio posuisse Senatū post mortem accepimus , nisi id instituti brevitās vetaret ; dicerem & de (δδ) Lectisterniis , quæ cum sæpissime in consecratorum nummis deprehendantur , idem forte his datum fuisse innuunt , quod Diis aliis , quibus , ut Jovis iram placarent , lecti in illius templo sternebantur , tanquam epulaturis .

(α) Nonnus in Golzii Aug. p. 97. (β) Id. in Livia p. 98. (γ) In Faustina Occo p. 308. (δ) Patinus Num. Imp. in Aug. p. 53. (ε) Id. Ibid. (ζ) In Regiliano Occo p. 387. (η) Patinus L. c. (θ) Occo p. 126. (ι) In Augusto Oiselius Num. Sel. p. 507. (κ) In T. Quarcino Strada Thes.

Thef. Ant. p. 107. (λ) *In Aug. Patinus N. Mauroceni* p. 91. (μ) *Id. L. c.* p. 99. (ν) *Id. Num. Imp.* p. 53. (ξ) *Id. Ibid.* (\omicron) *Occo* p. 77. (π) *Num. Ant.* p. 242. (ρ) *Patinus N. Imp.* p. 287. (σ) *Ex Lampridio Harduinus L. c.* p. 223. (τ) *Vaillant Num. Imp. ed. nov. P. II.* p. 161. (υ) *Harduinus l. c.* (ϕ) *Jac. de Wilde Num. Sel.* p. 117 (χ) *Patinus Num. Mauroc.* p. 99. (ψ) *Vicus Im. Aug.* p. 53. (ω) *Lib. LVIII.* ($\alpha\alpha$) *Vaillant l. c.* p. 105. ($\beta\beta$) *Spanhem les Césars* p. 289. & *FIG. XII.* ($\gamma\gamma$) *Strada L. c.* p. 154. ($\delta\delta$) *Vaillant Sel. Num. Max. Mod.* p. 38. *Conf. FIG. VIII.*

§. 18.

Ne quid vero divini cultus deesset consecratis, publicis etiam ludis fama ipsorum fuit celebrata. Quem honoris gradum etsi non omnes fuerint consecuti, (α) Julius tamen illum primum ab Augusto, sicut Trajanus a successore Adriano ludos natalitios, parentalitios & parthicos & ab eodem (β) Matidia focus gladiatorios, (γ) Adrianus ab Antonino Pio quinquennales, nec dissimiles ab exteris ludos (δ) Valerianus post mortem aliique acceperunt. Neque enim est dubium, quin hoc idem etiam (ϵ) Augusto, atque (ζ) Tito, Vespasiani F. datum fuerit post consecrationem, quorum in nummis Circum ipsum, in quo ejusmodi ludi celebrabantur, simulque has voces DIVO AUGUSTO, vel DIVO TITO contemplari licet. Quanquam dissimulandum non sit, frequentiore fuisse morem illum, quo consecratorum imagines eburneæ (η) carpento, vel (θ) thensa ac (ι) ferculo vehebantur in ludis Circensibus. Idem enim ante Julium Cæsarem non nisi Deorum statuis debebatur, postea vero (κ) huic primum concessum, ac post illum nulli (λ) consecratorum negatum fuit. Atque inde est, quod in ipsorum nummis consecrationis currus sæpe occurrat (μ) Imperatorum nempe equis aut elephantis, Augustarum mulis ut plurimum vectus. Quibus equidem cum sint inscriptæ literæ S. P. Q. R. Senatus pariter populique consensu



id honoris genus delatum fuisse suspicamur. Ad hanc forte consuetudinem respexit is, qui in (v) Faustinae Min. nummo ipsam in curru cum bigis equorum in caelum rapi finxit cum epigraphe: SIDERIBUS RECEPTA. Neque hic omitti debet, cui Faustina mater inhæret, (ξ) equus, quem inter desultores & κελήτες merito ponimus. His enim sine fræno & solis quidem, unde & singulares dicti, in pompa Circensi utebantur.

(α) Suetonius in Jul. Cæs. c. 88. (β) Bulengerus de Imp. Rom. p. 222. & in nummo Onuphrius Panvinius de Ludis Circens. p. 87. (γ) Ex Spartiano Vaillant Num. Imp. T. II. Ed. nov. p. 140. (δ) Bulengerus L. c. (ε) Patinus Num. Imp. p. 418. (ζ) Onuphrius testimonio Tranquilli p. 89. nummo probat p. 114. (η) Id. p. 114. (θ) Quod prolixè describit Æn. Vicus Im. Aug. p. 48. & FIG. XIII. (ι) Describit illam Onuphrius p. 87. & in M. Aurelio Oiselius depingit t. 104. vid FIG. XIV. (κ) Id. p. 88. (λ) Id. l. c. (μ) Quorum catalogum refert Id. p. 87. (ν) Vaillant L. c. p. 59 observabit. (ξ) Oiselius Sel. Num. pag. 508. & FIG. XV. (ο) Jos. Monterchius in Max. Mod. Num. C. Carpegnae p. 5. ff.

§. 19.

Ad cultum consecratorum pertinet etiam nomen, quibus ornabantur, majestas. Quemadmodum enim ipsi (α) Dii cœlestes Augusti cognomine sapiuscule appellabantur, in adulationem Principum, quos Diis temere æquare studebant; ita illi divinis etiam nominibus ac titulis post consecrationem coronabantur. Est autem frequentissimum in nummis DIVI nomen, pro quo nonnunquam legitur (β) e. g. JULIUS DIVOS, adeo ut id ipsum Græca etiam civitate donatum fuisse ex rarissimo (γ) Antinoi nummo appareat. Sic enim inscriptum est: ANTINOOC ΔΙΒΟΣ. Neque sine ratione sæpe solum illud DIVI vocabulum in nummis apparet. Siquidem excellenter in titulo (δ) DIVI omnes humanos contineri titulos credebant. Sunt alias non inusitata Græcis vocabula (ε) ΘΕΙΟΣ & ΘΕΙΑ, nec non ΗΡΩC & ΗΡΩΙΝΑ, quæ Latinis

nis

nis Divum Divamque notant, adeo, ut si quem heroem nuncupent nummi, eundem Divis accenseri reputandum sit; id quod summa industria annotarunt illi antiquitatis studiosissimi Duumviri, (ζ) Spanhemius atque (η) Patinus. DEI etiam nomen consecratis admodum familiare est. Hinc enim illæ in nummis inscriptiones (θ) ΙΟΥΛΙΟΣ ΘΕΟΣ (ι) ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in Augusto: (κ) ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΘΕΟΣ ΕΛΕΥΣΣΑΙΩΝ in Tiberio: (λ) ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΘΕΟΤΥΙΟΣ in Claudio: (μ) DEO ET DOMINO NATO AURELIANO AUG. it. (ν) ΘΕΑ ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ. Cæterum vocabulum CEBACTOC, quod alias Græcis non nisi Augustum denotabat, sæpe etiam in Consecratorum nummis ad cultum religiosæ adorationis significandum adhibetur, quod præ aliis observavit doctissimus Batavus (ξ) Oudaan. Ipsum vero (ο) BEATISSIMI vocabulum ad consecrationem referre caveas. Id enim Diocletiano & Maximiano primum devictis tyrannis, deinde & Constantino Patri post victorias tribuebatur.

(α) Ita observat Jo. Petr. Bellorius *Sel. Num. Anton.* p. ult. (β) *Vaillant Num. Imp. T. I. Ed. nov.* p. 189. (γ) *Cuperus in Num. Sel. Apotheosi Homeri annexis* p. 243. (δ) *In Vespasiano notat Suaresius Diff. de Nummis* p. 26. (ε) *Cuperus L. c. p. 244.* (ζ) *De Præst. Num.* p. 652. (η) *Num. Mauroceni* p. 57. (θ) *Spanh. les Cæsars.* p. 54. (ι) *Harduinus Num. Sel.* p. 39. (κ) *Id. L. c. p. 444.* (λ) *Vaillant Num. Imp. P. II. Ed. nov.* pag. 69. (μ) *Harduinus L. c. p. 574.* (ν) *Patinus N. Imp.* pag. 232. 6. FIG. I. (ξ) *Roomsche Mogentheydt.* 5. p. 44. (ο) *Vaillant Num. Max. Mod. de Camps.* p. 124.

§. 20.

Cum supra (§. 15.) quo habitu picti fuerint consecrati, satis, ut opinor, perspicue sit expositum, hoc loco superest, ut quædam etiam illorum exempla producam in medium, quibus ipsa Deorum nomina, quantum ex nummis constat, in peculiarem divinitatis notam data sunt. Jovis certe cognomen sæpissime Imperatoribus tri-
bui-

buitur. (α) Diocletianum JOVEM INVICTUM Romanum, (β) Adrianum Athenienses aliique ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΚΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΕΤΕΡΓΕΤΗΝ nominabant. Unde & (γ) PATRIS nomen, quod Romanis religiosum fuit, (Jovem enim sub isto colebant,) Augustus, Pertinax aliique post fata impetrarunt, bene hinc ut intelligatur Poëta canens:

*Hoc tu per terras, quod in aethere Jupiter alto
Nomen habes, hominum tu Pater, ille Divum.*

Ipsam (δ) Commodum Romanum Herculem vocabant veteres, sicut Genii nomine venerabantur (ε) Antoninum Pium, quasi senatus tutelarem Deum. Id enim nomen pro diversis Imperatorum ingeniis diversum erat. Quare (ζ) Domitianus GENIUS POPULI, (η) Trajanus Decius GENIUS EXERCITUS dicitur, forte quod ille magis populo, hic exercitui faveret magis. Eadem est ratio, quod (θ) ΘΕΟΝ ΣΤΗΝΓΑΙΤΟΝ Augustum, Liviam vero vocarent (ι) ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ. Exteræ quidem civitates, quem Deum Deamve maxime colerent, ejus nomine (κ) Imperatores Augustasque post consecrationem vocare consueverunt. Ita enim (λ) Faustina Jun. ΚΟΡΗ ΣΩΤΕΙΡΑ Cyzicenis dicta est, quod illi Proserpinam præcipuam & tutelarem Deam habebant, cujus & nomen (μ) Furiae Sabinæ Tranquillinae imposuerunt Sardiniani, ΘΕΑΝ ΚΟΡΗΝ summo cultu venerantes. Maxime tamen (ν) Vestæ nomen affectabant Augustæ. Omnes enim unam cupiebant fartam tectamque conservare famam pudicitiae, ob quam celebratur alias hæc Dea. Cur præterea Livia (ξ) Juno, Poppæa (ο) Venus, Sabina (π) Ceres in nummis audiat, alii dispiciant. Nos interim ne nihil prætermittatur, quod ad consecrationem
ali-

aliquo saltem modo pertinere videbatur, operam dedi-
mus.

(α) *Tristan Comm. Hist. T. III. p. 334.* (β) *Harduinus Num. Sel. pag. 17.* (γ)
Spanhem les Cefars p. 146. (δ) *Begerus Thes. Palat. P. I. p. 89.* (ϵ) *Patinus*
Num. Imp. p. 213. (ζ) *Tristan L. c. p. 219.* (η) *Patinus L. c. p. 390.* (θ)
Id. p. 58. (ι) *Ibid. in eod. nummo.* (κ) *Vaillant Sel. Num. Max. Mod.*
e Mus. Franc. de Camps. p. 36. (λ) *Id. Ibid.* (μ) *Id. p. 93.* (ν) *Id. L. c.*
p. 41. (ξ) *Nonnus in Golzii Aug. p. 90.* (\omicron) *Spanh. de Ufu Num. p. 617.*
 π) *Vaillant L. c. p. 30.*

§. 21.

Habes itaque, Benevole Lector, quantum de Consecratione Augustorum Augustarumque ex scientia Nummaria nobis potuit innotescere. Etsi vero non diffiteamur, nos parum quidem ab hoc ipso studio, cujus tantus est ambitus, esse instructos, nedum a thesauro nummis antiquis oppleto, qualem qui ad illud conferre quicquam student asservare oportet; in digerendis tamen aliorum circa Apotheosin annotatis, quæ paulo confusius sæpe prodierant, operæ pretium nos facturos duximus. Periculum itaque fecimus elegantissimi studii dulcedine invitati, nec tam nostris confisi viribus, quam aliorum auctoritate. Id unum dissertationi nostræ foveamus superest, Lectorem ut habeat æquum atque benignum.

D

Man-

AK Tm 9/6

Mantisæ loco.

I.

Canonizatio Pontificia, quæ admodum cum consecratione convenit gentilium, eandem etiam idololatriam arguit.

II.

Imperii nostri forma est Monarchia limitata.

III.

Merito capitali pœna digni judicantur monetæ adulteratores.

IV.

Non sibi contradicunt Aristoteles & Hobbesius, dum ille socialitatem, hic bellum omnium contra omnes, Juris Naturæ dicit principium.

V.

Non necesse est, Principem bonis literis esse eruditum.

VI.

Summum bonum recte Epicurus in voluptate animi consistere ait.



